

DRINKWATER IN DRENTE GEZUIVERD

Cobie Ensink

Aardappeltelers zijn bij wet verplicht van tijd tot tijd een grondontsmettingsmiddel te gebruiken in de strijd tegen cystenaaltjes (aardappelmoeheid). Een veel toegepast middel is 1,3 dichloorpropeen-1,2 dichloorpropaan dat onder de merknamen Vidden D, Cebeco Dodaal, Asep-ta D-Dyleen en SHELL DD door de bestrijdingsmiddelenfabrikanten wordt aangeprezen. Enig gevaar voor grondwaterverontreiniging was onmogelijk volgens een eigen Shell-onderzoek. De stof 1,2 dichloorpropaan werd in Drente in het afgeleverde water voor consumptie afkomstig uit drie waterwingebieden aangetoond in concentraties die de norm voor organochloorpesticiden ver overschrijden.

Schokkende zaken mbt. de kwaliteit van drinkwater worden in 1984 niet verwacht door de N.V. Waterleidingmaatschappij "Drenthe" (WMD). Vertrouwend op de veel geroemde kwaliteit van het drinkwater uit de diverse waterwingebieden in Drente start de WMD in 1984 met een uitbreiding cq. verbouwing van haar gebouw te Assen waardoor in het laboratorium, gedurende 10 maanden, beperkt analyses worden uitgevoerd. Van een aantal pompstations worden de pompputten niet uitgebreid geanalyseerd en het ruwe water van de pompstations niet onderzocht op zware metalen en organische mikro-verontreinigingen. Begin september '84 komt het KIWA naar Drente in het kader van een landelijk onderzoek naar de kwaliteit van drinkwater. Monstername op 14 september '84 brengt aan het licht dat verhoogde concentraties 1,2-dichloorpropaan voorkomen in een aantal ruwwaterbronnen. Rond het pompstation Noordbargeres te Emmen, blijkt het water uit 18 winputten verontreinigd met 0,4 µg/l 1,2 dichloorpropaan, in Valtherbos, eveneens Emmen, 9 winputten met 0,7 µg/l. Een winput in Gasselte bevat 12,2 µg/l, hetgeen aanleiding is de put in januari '85 af te koppelen van het leidingnet. Nadat op 29

maart alle analysegegevens van het KIWA beschikbaar zijn geeft de Regionale Inspectie voor de Volksgezondheid en Milieuhygiëne te Groningen opdracht aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne een kontra-expertise uit te voeren, hetgeen resulteert in een bevestiging van het KIWA-onderzoek. Op 24 mei 1985 vindt er een overleg plaats tussen de betrokken partijen. Bij die bespreking wordt de WMD geïnformeerd omtrent de normwaarde voor individuele organochloorpesticide in drinkwater, 0,1 µg/l, conform het gestelde in tabel 1 van het Waterleidingbesluit van 1984. De WMD geeft tijdens het overleg te kennen dat zij zal streven naar een zodanige behandeling van het drinkwater dat de normwaarde van 0,1 µg/l gehaald zal worden indien Staattoezicht op de Volksgezondheid dit eist. Onder een aantal voorwaarden krijgt de WMD toestemming de drinkwaterproductie voort te zetten. Twee winputten met meer dan 10 µg/l dichloorpropaan blijven van het leidingnet afgekoppeld en er vindt een hergroepering plaats van schone en verontreinigde putten. Door 6 winputten met meer dan 5 µg/l dichloorpropaan, 10 tussen de 1 en 5 µg/l en 8 putten met minder dan 1 µg/l te mengen met het water uit 22 schone putten wordt de concentratie dichloorpropaan zo laag mogelijk gehouden. Ook krijgt de WMD opdracht te starten met een onderzoek naar de juiste zuiveringstechniek om

de stof uit het drinkwater te verwijderen, waarmee enige tijd gemoed is. Van de kunstgrepen met het drinkwater verneemt de drinkwaterkonsument niets.

Een geheim met lek

De affaire blijft binnenskamers tot 14 juni 1985, toen door een lek een ongekende publiciteitsgolf losbarstte. In alle berichten wordt ir. W. G. Beeftink, directeur van de WMD, geciteerd. Dat het om een mutagene stof gaat die er tevens van verdacht wordt carcinogeen te zijn, zegt ir. Beeftink, in de Emmer courant 14 juni 1985: "Geen direkt bedreigend gevaar voor de volksgezondheid." Ook voert hij een tweetal zuiveringsmogelijkheden op, Air Stripping en/of filteren met actief koolfilter. De konsument, 50 % van de Drentse bevolking, kan gerust zijn, geen direkt bedreigend gevaar, en de oplossingen zijn bekend. Alhoewel de WMD start met haar onderzoek naar de juiste zuiveringstechnieken wordt daadwerkelijke zuivering op de lange baan geschoven. Afgezien van het voorkomen van 1,2 dichloorpropaan in het grondontsmettingsmiddel wordt de stof ook gebruikt als intermediair bij de productie van oplos- en ontvettingsmiddelen en zou in deze toepassingen, als niet bestrijdingsmiddel, een gehalogeneerde koolwaterstof zijn waarvoor volgens het Waterleidingbesluit een norm geldt van 1 µg/l. De WMD verzoekt de Inspectie, per brief dd 20 juni 1985, haar te informeren omtrent de normstelling van 1 µg/l voor gehalogeneerde koolwaterstoffen en 0,1 µg/l voor pesticiden. Alvorens de Inspectie de

Inspecteur van volksgezondheid:

**'DRINKWATER
IN DRENTHE
MOET SCHOON'**

Van onze parlementaire
redactie

DEN HAAG - De waterleiding-
maatschappij Drenthe zal dich-
loorpropaan uit het drinkwater
verwijderen. Het bedrijf

dat er niet meer dan 0,1 micro-
gram van de stof in een liter wa-
ter mag voorkomen. Die norm
moet op 1 januari 1986 bereikt
zijn. Het Drentse drinkwater be-
vat nu 0,2 tot 0,9 microgram
dichloorpropaan per liter. De re-
gionale inspecteur van de vol-
ksgezondheid en milieuhy-
giëne

vraag beantwoordt, komt de WMD met het antwoord in een brief aan Milieu Rondome, dd 22 juli 1985. "Zoals u terecht opmerkt mag het gehalte aan 1,2 dichloorpropan volgens het huidige Waterleidingbesluit niet hoger zijn dan 0,1 µg/l. Vermeldenswaard ivm. de vraag is dat de norm van 1 µg/l niet alleen werd overschreden bij het afgeleverde drinkwater afkomstig uit de Gasselter pompputten, maar ook toen het afgeleverde water van het pompstation Valt herbos rond 23 april 1985 1,2 µg/l 1,2 dichloorpropan bevatte. Ir. Beeftink wordt rond de vraag en het antwoord opnieuw veelvuldig geciteerd in de dagbladen. "Mocht 1,2-dichloorpropan in de ogen van de deskundigen een gehalogeneerde koolwaterstof zijn dan is er in feite niets aan de hand" en "Zolang het belang van de volksgezondheid niet in het geding is, is er geen reden tot onteuredenheid." Emmer Courant 6 augustus 1985. Onder druk van de pers, met name de DGP, de landelijke en provinciale milieubeweging en de dreiging van een kort geding, dat Milieu Rondome mede namens 10 drinkwaterkonsumenten voorbereidt, overweegt de WMD met een persbericht te komen waarin de WMD bekend wilde maken dat zij op vrijwillige basis maatregelen zou nemen om te voldoen aan

de norm van 0,1 µg/l. Het Ministerie van VROM is de WMD echter voor het persbericht "Laagste waarde aanhouden voor dichloorpropan in Drents drinkwater." dd. 13 augustus 1985. Volgens het VROM persbericht, "hoort 1,2 dichloorpropan niet in het diepe grondwater en niet in het drinkwater voor te komen. De norm is volgens het Waterleidingbesluit 0,1 µg/l, en dat blijft zo. Men gaat ervan uit dat de WMD er zo snel mogelijk in zal slagen de stof verregaand uit het af te leveren water te verwijderen, bij voorkeur voor 1 januari 1986. Concentraties van de stof in het drinkwater tot 1 µg/l zijn m.b.t. een verhoogd risico op kanker te verwaarlozen."

Stof tot nadenken

De affaire heeft reeds veel stof doen opwaaien. De Tweede Kamerleden Tommel (D'66) en Van der Vlies (SGP) stelde de verantwoordelijke Ministers een serie schriftelijke vragen, de Gedeputeerde voor Milieuhygiëne in Drente, A. J. Eshuis, tevens voorzitter van de Raad van Bestuur der WMD, kreeg schriftelijke vragen van de PPR/PSP Statenfractie, het Emmer raadslid M. Augusteijn-Esser (D'66) stelde haar kollege de nodige schriftelijke vragen en tenslotte kwam het Groen Progressief Akkoord in het Europarlement met een ontwerpresolutie omtrent het gebruik van dichloorpropan in de landbouw met het doel te komen tot een verbod van deze stof.

Gifsyndroom

Inmiddels maakte WMD bekend voor welke zuiveringstechnische oplossingen gekozen is. In Gasselte zal het drinkwater door middel van air stripping worden gezuiverd alhoewel er veel weerstand tegen deze methode is omdat met deze methode de stof uit het water wordt geblazen, maar het milieu weer in, terwijl mikroverontreinigingen via het blazen van lucht in het drinkwater geïntroduceerd worden, hetgeen het middel mogelijk erger maakt dan de kwaal. Voor een meer milieu- en kwaliteitsverantwoorde oplossing, het filtreren met actieve koolfilters, is gekozen in Emmen, alhoewel ook aan deze methode bezwaren kleven, lijkt deze methode de beste. Voor de konsumenten die de zuiverende maatregelen niet willen afwachten, maar nu willen beschikken over dichloorpropanvrij drinkwater, is er ook een WMD oplossing. In opdracht van de WMD heeft de Stichting Waterlaboratorium Noord in haar laboratorium te Schipborg een onderzoek uitgevoerd. Rein water uit het pompstation Gasselte, verontreinigd met 0,9 µg/l 1,2 dichloorpropan, blijkt na 5 minuten koken minder dan 0,1 µg/l te bevatten, terwijl het koffiezetapparaat eveneens soelaas biedt, met de koffie krijgt de konsument slechts 0,3 van de 0,9 µg/l 1,2 dichloorpropan te verwerken. In afwachting van de meer definitieve zuivering van het drinkwater strooit Ir. Beefting zijn koken koffiezetapparaat bevindingen als tijdelijke oplossing rond. "Er is geen sprake van algemeen advies van WMD aan verbruikers", aldus Beefting. De vraag wie de kosten van zuivering zal moeten betalen is bekend. De vervuiler betaalt geen cent. De rekening zal worden gepresenteerd aan de Drentse drinkwaterkonsument.

Wat ook bekend werd gemaakt is "Het gifsyndroom heeft ook hier te sterk doorgeklonken. Dat is betreuenswaardig. Er zijn gevoelens opgewekt waar geen aanleiding voor is. Het Drentse drinkwater is per se niet vergiftigd", aldus A. J. Eshuis, gedeputeerde voor milieuzaken en tevens voorzitter van de Raad van Bestuur der WMD tijdens de Statenkommissie voor de Zorg van het Milieu dd. 19 augustus 1985 (Emmer Courant 20-8-85). Volgens Eshuis is de voorlichting door de WMD uiterst zorgvuldig gebeurd. Het is maar goed dat er een inspectie te Groningen is.

ESHUIS: 'GIFSYNDROOM TE STERK DOORGEKLONKEN' "Drinkwater per se niet vergiftigd"

ASSEN - "Het gifsyndroom heeft ook hier weer te sterk doorgeklonken. Dat is betreuenswaardig. Er zijn gevoelens opgewekt waar geen aanleiding voor is. Het Drentse drinkwater is per se niet vergiftigd."

aldus gedeputeerde A. J. Eshuis teren tijdens de rondvraag de statenkommissie voor euzaken. PvdA, CDA en D de geruchtmakende artium in onder over

ding Maatschappij Drenthe (WMD) de taak heeft aan de normen te voldoen en tevens moet inventariseren welke rommel nog meer op de grond wordt gooid en het drinkwater kan vervuilen. Het CDA constateerde dat de krantekoppen een luguber beeld van de situatie gaven het een storm in een vaarlijk of is er sprake van